

VLAAMSE OUDERENRAAD

Advies 2014/1 bij het Ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen

Advies 2014/1 bij het Ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen

Inhoud

Inleiding	3
Advies	3
Algemene bedenkingen bij het Ontwerp Mobiliteitsplan	4
Prioriteiten in de Vlaamse mobiliteitsacties	5
Toegankelijkheid vervoersaanbod en openbaar domein verbeteren.....	5
Leesbaarheid infrastructuur verhogen.....	6
Fijnmazigheid van de netwerken verhogen	6
Multimodale informatie en diensten aanbieden.....	7
Vervuiler en gebruiker laten betalen	7

Inleiding

1. Het maatschappelijk en persoonlijk belang van goede mobiliteit kan nauwelijks overschat worden. We hebben deze mobiliteit nodig om deel te nemen aan het openbare leven, van diensten en voorzieningen gebruik te maken, andere mensen te ontmoeten, naar het werk en naar school te gaan of opleidingen te volgen. De mate van mobiliteit bepaalt sterk het activiteitenpatroon en de persoonlijke ontplooiingskansen van mensen.
2. Ouderen vormen daarop geen uitzondering. Een goede mobiliteit en verkeersinfrastructuur beïnvloeden niet alleen hun verplaatsingsgedrag maar ook de sociale mogelijkheden die ze hebben. Voldoende mobiliteitskansen zijn essentieel voor het behoud van de zelfstandigheid van ouderen en bieden hen ondersteuning om zo lang mogelijk kwaliteitsvol thuis te blijven wonen. In het algemeen wordt mobiliteit beschouwd als een versterking van de kwaliteit van hun leven.
3. De veroudering van de bevolking en de wens van ouderen om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven, maakt bovendien dat zij in de toekomst steeds vaker, talrijker en langer aan het verkeer zullen deelnemen. Daarom is het belangrijk dat ze niet alleen de mogelijkheid krijgen om veilig met de wagen te blijven rijden, maar ook dat ouderen gebruik kunnen maken van aangepast (openbaar) vervoer en van veilige fiets- en voetpaden.
4. Zich buitenshuis kunnen verplaatsen is niet voor alle ouderen even vanzelfsprekend. Vele (oudste) ouderen zijn minder mobiel omwille van fysieke beperkingen. Ouderen voelen zich ook vaak onveilig in het steeds drukker verkeer, moeten zich verplaatsen over onaangepaste en dikwijls slecht onderhouden voet- en fietspaden en zijn extra kwetsbaar voor de gebruiksvriendelijkheid van het openbaar vervoer. Bovendien zijn de mobiliteitskansen van sommige ouderen beperkt omwille van hun financiële situatie.
5. Mobiliteit is echter een persoonlijk recht voor iedereen, ongeacht leeftijd, fysieke toestand of economische situatie. Het is de taak van de overheid om dit fundamentele recht in te vullen, en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan personen met mobiliteitsproblemen. In voorliggend advies worden de aandachtspunten voor ouderen getoetst aan het ontwerp van het Mobiliteitsplan Vlaanderen.

Advies

6. De Vlaamse Ouderenraad wijst de Vlaamse overheid op haar opdracht om initiatieven te nemen die de vervoersmogelijkheden voor alle mobiele en minder mobiele ouderen garanderen. Daarom moet een krachtadig mobiliteitsbeleid gevoerd worden dat tegemoetkomt aan de vaak specifieke behoeften en wensen van ouderen op het gebied van vervoersorganisatie, verkeersinfrastructuur, mobiliteitsdiensten, inrichting van publieke ruimten, veiligheid, toegankelijkheid en informatie.

Algemene bedenkingen bij het Ontwerp Mobiliteitsplan

7. Het Ontwerp Mobiliteitsplan stelt vijf strategische doelen voorop. De mobiliteit van de toekomst moet bereikbaarheid garanderen, toegankelijk zijn en veiligheid bieden, de leefbaarheid in steden en dorpskernen bevorderen en milieu- en natuurvriendelijk zijn. De huidige engagementsverklaringen volstaan voor de Vlaamse Ouderenraad echter niet om deze doelstellingen te bereiken. Om te komen tot een effectieve realisatie van een duurzame mobiliteit waarbij elke burger, ongeacht zijn leeftijd, fysieke toestand of financiële situatie, vlot gebruik kan maken van diverse soorten vervoersmiddelen, worden van de Vlaamse overheid **concrete resultaatsverbintenissen** verwacht.
8. De Vlaamse Ouderenraad mist een budgettaire raming van de maatregelen in het ontwerpplan. Wil de Vlaamse overheid echt werk maken van een duurzaam en toegankelijk mobiliteitssysteem, dan moeten hiervoor de nodige middelen vrijgemaakt worden.

Het opnemen van een inschatting van de grootorde van de kostprijs in het definitieve Mobiliteitsplan Vlaanderen, maakt bovendien duidelijk waar de echte focussen van het toekomstige mobiliteitsbeleid liggen en welke **financiële engagementen** de Vlaamse regering hier tegenover stelt. Deze engagementen dienen eveneens snel geconcretiseerd te worden in de beleidsnota van de bevoegde minister.

9. Voor het realiseren van een goede mobiliteit wordt een nauwe samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus aangeraden. In het Ontwerp Mobiliteitsplan uit de Vlaamse overheid echter heel wat verwachtingen tegenover de lokale besturen, zonder dat zij hier de bijbehorende financiële middelen en expertise aan verbindt.

Van de lokale besturen wordt onder meer verwacht dat zij werken aan de uitbouw van trage wegen of fietssnelwegen, het uitwerken van fiets- en voetgangersnetwerken, de milieuvriendelijke inrichting van de lokale infrastructuur, het aanbieden van comfortabele en toegankelijke schuilhuisjes, educatie rond verantwoord verkeersgedrag, initiatieven ter promotie van de fiets, ... De Vlaamse Ouderenraad meent dat hiervoor evenwel een **bijkomende ondersteuning van de lokale besturen** vanwege de Vlaamse overheid noodzakelijk is.

Bovendien moet voldoende aandacht uitgaan naar de bovenlokale afstemming van mobiliteitsmaatregelen en verkeersingrepen. De Vlaamse overheid dient hierin een coördinerende rol op te nemen.

10. Hoewel in het Ontwerp Mobiliteitsplan verwezen wordt naar een wisselwerking met andere beleidsdomeinen, moet deze samenhang voor de Vlaamse Ouderenraad veel meer geconcretiseerd worden. Het **versterken van de relaties met ruimtelijke ordening, wonen, milieu, economie, welzijn en gezondheid** moet bijdragen aan een totaalvisie op duurzame mobiliteit in Vlaanderen. Voorlopig zijn de beleidsplannen van de Vlaamse regering echter vaak onvoldoende op elkaar afgestemd.

11. De Vlaamse Ouderenraad adviseert in het bijzonder een sterkere link te maken met welzijn en gezondheid. Ouderen zijn immers sterk gevoelig voor de impact van luchtverontreiniging door verkeer op de gezondheid. Het is daarom wenselijk in het Mobiliteitsplan doelstellingen inzake uitstoot en gezondheid op te nemen die maximaal rekening houden met de **gezondheidsimpact op de meest kwetsbare groepen**, waaronder ouderen.
12. Het Ontwerp Mobiliteitsplan wil sterk inzetten op het gebruiken van meettechnieken en monitoring. Maar het ontbreekt aan recent en gericht cijfermateriaal over de mobiliteit en het verplaatsingsgedrag van mensen. Het is daarom aangewezen extra te investeren in deze professionalisering. De Vlaamse Ouderenraad acht **bijkomende en geactualiseerde data en objectieve meetinstrumenten** noodzakelijk om adequate beleidsacties uit te stippelen.

Gezien het toenemend aantal oudere verkeersdeelnemers moeten hun wensen en behoeften alsook de impact van mogelijke mobiliteitsmaatregelen op hun verplaatsings- en verkeersgedrag daarbij in beeld gebracht worden.

Prioriteiten in de Vlaamse mobiliteitsacties

13. De Vlaamse Ouderenraad vindt in het Ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen een opsomming van strategische en operationele doelstellingen en van actieplannen, maar meent dat de keuzes die voor een fundamentele omslag moeten zorgen, uitblijven. Prioritaire beleidsmaatregelen dienen duidelijker naar voren geschoven te worden.
14. Om tot een betere afstemming te komen van deze beleidsmaatregelen op de specifieke mobiliteitsnoden van ouderen, is het wenselijk meer met hen te overleggen. Er moeten effectieve mogelijkheden gecreëerd worden voor participatie en inspraak van ouderen, onder andere via consultatie van de ouderenverenigingen en ouderenadviesraden op de verschillende beleidsniveaus.
15. Voor de Vlaamse Ouderenraad moet het Mobiliteitsplan Vlaanderen doelgerichte maatregelen bevatten die het proces van actief ouder worden ondersteunen en stimuleren, en zo ouderen optimale kansen geven tot het bevorderen van hun zelfstandigheid, gezondheid, participatie en veiligheid. Dergelijke mobiliteitsacties geven ouderen niet alleen mogelijkheden om sociaal, geestelijk en lichamelijk actief te blijven, ze faciliteren ook hun bijdrage aan de samenleving in de vorm van vrijwilligerswerk en zorg- of hulpverlening. Vanuit deze visie adviseert de Vlaamse Ouderenraad volgende acties prioriteit te geven en versneld te implementeren:

Toegankelijkheid vervoersaanbod en openbaar domein verbeteren (actielijn 13)

16. Het verhogen van de toegang tot het transportsysteem en het wegwerken van verkeersarmoede, de twee doelstellingen van deze actielijn, zijn voor ouderen uitermate belangrijk. Enerzijds moet het bestaande aanbod van voertuigen en infrastructuur (bv. halteplaatsen) beter afgestemd worden op de mogelijkheden van personen met

mobiliteitsbeperkingen. Anderzijds zijn bijkomende investeringen in aangepast vervoer noodzakelijk. Deze investeringen zijn onmisbaar om het aangepast vervoer op termijn betaalbaar te houden voor de cliënt en om gebiedsdekking in Vlaanderen te realiseren. Informatie over al deze verplaatsingsmogelijkheden moet maximaal toegankelijk zijn (visueel, auditief, mentaal).

17. Niet alleen de fysieke toegankelijkheid kan ouderen remmen in hun mobiliteit, ook financiële drempels bemoeilijken hun mobiliteitskansen. Daarom luidt het standpunt van de Vlaamse Ouderenraad dat vervoer betaalbaar moet zijn en blijven, en dat bijkomende inspanningen nodig zijn ten behoeve van de minder kapitaalkrachtigen. De overheid moet bijgevolg de sociale tarieven in stand houden en de automatische rechtentoekenning verder verruimen.

Leesbaarheid infrastructuur verhogen (actielijn 1)

18. Om veilig gebruik van het wegnnet, van fiets- en voetpaden en van tram- en busbanen te bewerkstelligen, is een leefbare alsook leesbare inrichting van de verkeersinfrastructuur aangewezen. Ouderen vragen meer beveiligde en goed herkenbare oversteekplaatsen met voldoende veilige oversteektijden. Ook een duidelijke plaats voor de fietser en voetganger in het verkeer is belangrijk. Fiets- en voetgangersnetwerken worden daarbij zoveel mogelijk gescheiden van het gemotoriseerd verkeer. Een goed doordachte inrichting van de openbare ruimte met aandacht voor de zachte weggebruikers en personen met beperkte mobiliteit is vereist.
19. De creatie, optimalisatie en het goed onderhouden van veilige wandelcircuits voor voetgangers en rolstoelgebruikers zijn daarbij een must. Het Mobiliteitsplan dient hieromtrent duidelijke richtlijnen ten aanzien van de lokale besturen te formuleren, die hiervoor bijkomende ondersteuning moeten krijgen.

Fijnmazigheid van de netwerken verhogen (actielijn 6)

20. Belangrijke bestemmingen moeten in de toekomst op een snellere, veiligere en meer duurzame en comfortabele manier te bereiken zijn. De Vlaamse Ouderenraad adviseert alert te zijn voor de bereikbaarheid van woonwijken, van het winkelaanbod en de diensten en sociale voorzieningen zoals woonzorgcentra, lokale dienstencentra, ziekenhuizen, cultuur-, ontmoetings- en vergadercentra. De haltes van het openbaar vervoer moeten goed ingebed zijn in deze netwerken.

Hierbij wordt benadrukt dat een voldoende groot, toegankelijk en betaalbaar mobiliteitsaanbod niet alleen nodig is in de steden maar ook in de landelijke gemeenten. In het bijzonder de gebieden waar veel ouderen wonen (kleine clusters in voorstedelijke gebieden of op het platteland) vergen specifieke beleidsacties. Om eveneens in deze gebieden de basismobiliteit te verzekeren, moet de vraag naar en het aanbod aan vervoer lokaal op elkaar afgestemd zijn.

Multimodale informatie en diensten aanbieden (actielijn 11)

21. De Vlaamse Ouderenraad erkent de vele mogelijkheden die technologie en informatica bieden om reizigers te informeren. Er moeten echter blijvende inspanningen geleverd worden in de gebruiksvriendelijkheid van dergelijke systemen opdat zij op een overzichtelijke en verstaanbare manier uitleg verschaffen. Bovendien wijst de Vlaamse Ouderenraad er op dat informatie ook nog steeds op de meer traditionele manieren aangeboden moet worden (via schriftelijke informatie en persoonlijke contacten), daarbij rekening houdend met de grote diversiteit aan verkeersdeelnemers en informatiekanalen.

Vervuiler en gebruiker laten betalen (actielijn 20)

22. Het stimuleren van de meest duurzame verplaatsingsvormen is voor de Vlaamse Ouderenraad een belangrijke doelstelling van het Mobiliteitsplan. Een beleid dat dergelijk verplaatsingsgedrag kan sturen, wordt dan ook gesteund. Rekening houdend met de economische impact en gevolgen, worden mogelijkheden zoals het rekeningrijden en een vergroening van de fiscaliteit waarbij milieukosten sterker aangerekend worden, onderzocht zodat in de toekomst de impact van de steeds groeiende mobiliteit op het milieu en de gezondheid zo klein mogelijk gehouden wordt.

Goedgekeurd door de algemene vergadering op 26 maart 2014

Jul Geeroms
Voorzitter

Mie Moerenhout
Directeur